

Salems
kommun

Klimatfärdplan för Salems kommun

Antagen av kommunfullmäktige den 2026-04-23 § 12
dnr KS-2026-00049

Innehållsförteckning

	1
Inledning	3
Genomförande och uppföljning	4
Färdplanens omfattning och avgränsningar	4
Fokusområden, delmål och åtgärdsförslag	5
Fokusområden för Salems kommun	5
Konsumtion och cirkulär ekonomi	6
Delmål	6
Förslag på åtgärdsområden	6
Transporter och mobilitet	11
Delmål	11
Förslag på åtgärdsområden	11
Byggnader	16
Delmål	16
Förslag på åtgärdsområden	16
Energiproduktion och -distribution	21
Delmål	21
Förslag på åtgärdsområden	21
Markanvändning och kolinlagring	25
Delmål	25
Förslag på åtgärdsområden	25
Klimatomställning i kommunala organisationer	29
Delmål	29
Förslag på åtgärdsområden	29

Inledning

År 2022 beslutade kommunfullmäktige att anta ett långsiktigt mål om att Salems kommun ska vara klimatneutralt senast 2045, i linje med Sveriges nationella klimatmål¹. Målsättningen för den egna organisationens klimatpåverkan fick en högre ambitionsnivå. År 2025 antog kommunfullmäktige målet att kommunorganisationen ska vara klimatneutral senast 2035. Som följd har Salems kommun utarbetat en klimatstrategi utifrån målsättningen samt förhållanden och förutsättningar i Salems kommun. Klimatstrategins fokus ligger på de mest kritiska aspekterna av klimatomställningen i Salems kommun och anger strategiska inriktningar och delmål inom sex fokusområden för att nå de övergripande klimatmålen. Strategins fokusområden och delmål är valda utifrån hur utsläppen och klimatutmaningen ser ut i Salem snarare än utifrån nämndernas ansvarsområden och hur kommunen har organiserat sig. För att rikta in klimatarbetet mot genomförbara insatser har delmål valts för respektive fokusområde. Detta ger en tydlig och direkt koppling mellan verksamhetens insatser och målen som ska nås, och säkerställer att organisationen fokuserar resurser mot genomförbara insatser. Ett alternativ hade varit att sätta mål för vilka utsläppsminskningar som ska uppnås ett givet år, men då blir kopplingen mellan målen och verksamhetens ansvar och åtgärder betydligt svagare, och därmed ger det också en svagare styrning av arbetet. Därför har detta alternativ valts bort. Som stöd för att konkretisera och operationalisera klimatstrategins inriktningar och delmål med effektiva klimatåtgärder har en klimatfärdplan utarbetats.

Klimatfärdplan för Salems kommun är en handlingsplan som stöd i arbetet med Salems klimatomställning och syftar till att nå klimatstrategins delmål och övergripande klimatmål. Färdplanen redovisar ett antal åtgärdsområden med förslag till målstödjande aktiviteter uppdelat på klimatstrategins fokusområden. Åtgärdsområdena redovisar även nämndernas ansvarsområden, förslag på indikatorer för uppföljning, samverkansmöjligheter samt en uppskattning av kostnader och effekter av föreslagna aktiviteter. Åtgärdena syftar både till att minska klimatpåverkan i Salems kommun som helhet och inom kommunorganisationens verksamhetsområden. Med färdplanens åtgärder skapas tydlighet för hur Salems klimatmål ska kunna uppnås, med fokus på åtgärder 2026–2030. Färdplanen ska skapa en gemensam riktning och inspirera till engagemang både inom kommunens organisation och bland externa aktörer.

---

¹ Sveriges klimatmål och klimatpolitiska ramverk. Det långsiktiga målet innebär att Sverige inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären senast år 2045, för att därefter uppnå negativa utsläpp.

Genomförande och uppföljning

Genomförande och uppföljning av klimatfärdplanen är integrerad med och sker inom ramen för kommunens styr- och budgetprocess samt nämndernas och förvaltningarnas verksamhetsplanering och rapportering. Klimatfärdplanen utgör ett planeringsunderlag för beslut och prioritering i kommunens budgetram samt i nämndernas arbete med att nå de övergripande klimatmålen. På så vis styrs och resurssätts genomförandet utifrån politisk vilja och avvägning av ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet i kommunens årliga budget och i nämndernas verksamhetsplaner. Verksamhetsplaneringen utgår från berörda och prioriterade delar i fokusområdena och verksamhetsspecifika målstödjande aktiviteter utformas utifrån föreslagna åtgärder i klimatfärdplanen samt rådande förutsättningar. Vid planering och utformning av målstödjande aktiviteter ska ett förväntat resultat framgå samt vilka effekter som ska uppnås. Med en tydlig beskrivning av syftet med aktiviteten skapas förutsättning för bedömning och analys av resultatet vid uppföljning. På samma vis förenklas uppföljning av det sammanlagda bidraget från en nämnd eller kommunen som helhet. Som stöd till uppföljning och analys kan även nämnd- eller verksamhetsspecifika indikatorer och målvärden fastställas i verksamhetsplanering. I planering kan även inriktningar från andra styrdokument som har bäring på klimatarbetet användas som stöd för att skapa synergieffekter. Exempel på angränsande styrdokument är avfallsplan samt gång- och cykelplan.

Färdplanens omfattning och avgränsningar

AVGRÄNSNING	BESKRIVNING
Definierat fokus	Färdplanen prioriterar genomförandeåtgärder för perioden 2026–2030 inom sex övergripande fokusområden.
Prioriterade områden	De mest kritiska aspekterna av klimatomställningen i Salems kommun, det vill säga transporter och konsumtion, är prioriterade.
Kvantitativa bedömningar	De kvantitativa bedömningar som finns i färdplanen, exempelvis avseende kostnader för åtgärder, är generella storleksordningar på kostnader utifrån erfarenheter från andra projekt. Den verkliga kostnaden kommer bero på lokala förutsättningar och behöver utredas separat för respektive projekt.
Ej inkluderade aspekter	Vissa delar av klimatarbetet, exempelvis anpassning till klimatförändringar, behandlas inte i denna färdplan. Färdplanen omfattar Salems kommuns verksamheter. De delägda bolagens klimatarbete omfattas inte av denna klimatfärdplan. Färdplanen fokuserar på åtgärder som behöver genomföras 2026–2030. För att nå klimatmålen för 2035 och 2045 krävs fortsatt arbete och åtgärder därefter.

Salems kommun kan inte ensamt åstadkomma att klimatmålen uppnås; framgång förutsätter också att regionala, nationella och europeiska beslutsfattare tar ansvar inom sina respektive områden.

Fokusområden, delmål och åtgärdsförslag

Fokusområden för Salems kommun

Klimatarbetet utförs inom sex prioriterade fokusområden som utgår från Salems lokala förutsättningar.

- 1. Konsumtion och cirkulär ekonomi**
Minska klimatpåverkan från konsumtion genom att stödja en cirkulär ekonomi, ställa klimatkrav i upphandling, minska matsvinn och förbättra återvinningen, samt öka medvetenheten kring hållbara konsumtionsmönster.
- 2. Transporter och mobilitet**
Minska utsläppen från transportsektorn genom att utveckla gång-, cykel- och kollektivtrafik, elektrifiera fordon och bygga ut laddinfrastruktur. Särskilt fokus läggs på att underlätta hållbara resval för invånare och företag.
- 3. Byggnader**
Främja hållbart byggande och energieffektiva fastigheter, samt integrera klimatperspektivet i stadsplaneringen. Fokus ligger även på cirkulära lösningar och materialåtervinning vid byggnation och renowing.
- 4. Energiproduktion och -distribution**
Ökad produktion från fossilfri el och värme och säkerställ en effektiv, robust och hållbar energiförsörjning. Samverka med energibolagen och närliggande kommuner.
- 5. Markanvändning och kolinlagring**
Skydda och utveckla gröna områden, våtmarker och andra kolsänkor för att binda koldioxid och öka kommunens motståndskraft mot klimatförändringar. Dessa insatser stärker också den biologiska mångfalden och invånarnas livskvalitet.
- 6. Klimatomställning i kommunala organisationer**
Klimatomställning synliggörs i organisationens struktur och kultur för att ge effekt i klimatarbetet. Genom att främja samverkan, långsiktighet och lärande kan komplexa samhällsutmaningar hanteras och en hållbar välfärd levereras.

Konsumtion och cirkulär ekonomi

Delmål

1. Klimatkrav som möter fokusområdenas målsättningar ställs i 80 procent av kommunens gemensamma och egna upphandlingar senast år 2030.
2. Klimatpåverkan från kommunorganisationens inköp begränsas genom medvetna val och effektiv resurshantering.
3. Skapa ett resurseffektivt samhälle genom att öka återvinning och återanvändning. Minst 60 procent av hushållsavfallet materialåtervinns senast 2030.

Förslag på åtgärdsområden

Klimatsmart upphandling	
<p>Ta fram och implementera riktlinjer för hållbar upphandling samt stöd för att ställa och följa upp klimat- och hållbarhetskrav i upphandlingar för att minska klimatpåverkan från inköp av material och tjänster samt främja cirkulära lösningar.</p> <p>Förslag på aktiviteter:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ta fram riktlinjer och stöd för att inkludera klimat- och hållbarhetskrav vid inköp av livsmedel, material och tjänster. Vid behov ta fram styrdokument som kan användas som bilagor vid upphandlingar. • Ställa krav på leverantörer att använda hållbara förpackningar, redovisa klimatpåverkan och arbeta med cirkulära affärsmodeller. • Inkludera klimatberäkningar och livscykelanalys (LCA) i anbudsutvärderingen för att främja hållbara val. • Ställa krav på minskat avfall och återbruk av bygg- och rivningsmaterial i kommunens byggprojekt. 	
Prioritet	Hög
Indikator	<ul style="list-style-type: none"> • Minst 80 procent av kommunens upphandlingar ska inkludera krav på klimatpåverkan, återvunna material eller cirkulära lösningar senast år 2030. • Minst 20 procent av materialet i kommunens bygg- och anläggningsprojekt ska bestå av återbrukade produkter eller material.
Effekt	Hög <ul style="list-style-type: none"> • Minskade växthusgasutsläpp genom hållbara inköp och främjande av cirkulära materialflöden. • Ökad återanvändning och återvinning av material i byggprojekt, vilket minskar avfall och resursuttag. • Kommunens krav driver på utvecklingen av hållbara och klimatanpassade produkter och tjänster hos leverantörer.

	<ul style="list-style-type: none"> • Samverkan med andra kommuner kan göra att även dessa ställer högre krav, vilket ger ökad uppväxling på Salems insatser.
Kostnad	<p>Medelhög med potential att ge långsiktiga besparingar och positiva marknadseffekter.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Initiala kostnader för revidering av upphandlingspolicy, utbildning av upphandlare och implementering av klimatberäkningar: 300–600 tkr. • Driftkostnader för årlig uppföljning, anbudsvärdering med klimatkrav och livscykelanalyser: 100–200 tkr per år.
Ansvarig nämnd	<p>Barn- och utbildningsnämnden (BUN) och Socialnämnden (SN):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ansvarar för upphandlingar av livsmedel och tjänster med fokus på minskat matsvinn och hållbara förpackningslösningar. <p>Kommunstyrelsen (KS):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ansvarar för revideringen och implementeringen av upphandlingspolicy samt samordning av arbetet med klimat-beräkningar och uppföljning. <p>Tekniska nämnden (TN):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ansvarar för kravställning och uppföljning av återvunnet material och återbruk i byggprojekt.
Samverkan	<p>Telge Inköp:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Samverka kring ökade klimatkrav i gemensamma upphandlingar. <p>Upphandlingsmyndigheten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stöd för utformning av riktlinjer, verktyg för klimatberäkningar och LCA samt utbildningar. <p>Leverantörer och entreprenörer:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dialog för att identifiera möjligheter och hinder för att uppfylla klimatkrav, använda återvunna material och implementera cirkulära lösningar. <p>Regionala aktörer och nätverk:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Samarbete med närliggande kommuner och organisationer för att dela erfarenheter, upphandlingskrav och resurser. <p>Bygg- och anläggningssektorn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Samverkan för att utveckla rutiner och system för återbruk och återvinning av material i byggprojekt. <p>Externa experter:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Utveckling av klimatberäkningsmodeller.

Hållbara livsmedel

Syftet är att minska klimatpåverkan från livsmedel och minska matsvinn genom ett systematiskt arbete för klimatsmart offentlig måltid, informationskampanjer och samverkan med skolor och matleverantörer.

Förslag på aktiviteter:

- Berörda förvaltningar bör samverka för att utveckla och implementera en gemensam strategi för klimatsmarta och hållbara offentliga måltider samt avfallsförebyggande arbete.
- Genomföra informationskampanjer och utbildningar för att minska matsvinn och öka medvetenheten.
- Införa och optimera avfallssystem för matrester.

Prioritet

Medelhög

Indikatorer	<ul style="list-style-type: none"> • 30 procent minskning av matsvinn inom tre år, baserat på nulägesanalyser och plockanalyser. • 50 procent av alla personalmåltider och konferensmåltider ska vara icke-animaliska senast 2030. • Klimatpåverkan från serverade måltider.
Effekt	Hög effekt för klimatneutral organisation 2035. <ul style="list-style-type: none"> • Minskade växthusgasutsläpp från matsvinn och avfallshantering. Livsmedelsproduktion är en av de största utsläppskällorna globalt. • Lägre kostnader för livsmedelsinköp och avfallshantering. • Ökad medvetenhet hos personal, elever och invånare om matsvinnets klimatpåverkan och resursförbrukning.
Kostnad	Låg och bedöms återbetala sig på sikt genom lägre avfalls- och inköpskostnader. <ul style="list-style-type: none"> • Initiala kostnader för utveckling av strategi, utbildningsinsatser och informationskampanjer: 200–500 tkr.
Ansvarig nämnd	Barn- och utbildningsnämnden (BUN): <ul style="list-style-type: none"> • Ansvar för skolor och förskolor där en stor del av matsvinnet uppstår. • Implementering av åtgärder för optimerade inköp och förbättrad portionshantering i skolköken. • Samverkan med socialförvaltningen för klimatsmarta och hållbara måltider samt avfallsförebyggande arbete. Kommunstyrelsen (KS): <ul style="list-style-type: none"> • Övergripande samordningsansvar för strategins utveckling och implementering. • Ansvar för utbildningsinsatser och informationskampanjer för kommunens personal. Socialnämnden (SN): <ul style="list-style-type: none"> • Ansvar för äldreomsorgen och andra kommunala verksamheter som hanterar livsmedel. • Samverkan med barn- och utbildningsförvaltningen för klimatsmarta och hållbara måltider samt avfallsförebyggande arbete. Tekniska nämnden (TN): <ul style="list-style-type: none"> • Ansvar för att tillhandahålla utrymme för avfallssystem i de kommunala fastigheterna samt, vid beställning från verksamheterna, anpassa utrymmet för avfallssystem, källsortering och återvinning i de kommunala verksamheternas lokaler. Beslut och finansiering av anpassningar i verksamhetslokalerna hanteras inom ramen för ordinarie budgetprocess. Respektive verksamhet ansvarar för den löpande avfallshanteringen (abonnemang, kärl, hämtning och sortering) samt för tillhörande kostnader. • Implementering och underhåll av nya avfallssystem för matrester, byggavfall och kontorsmaterial. • Insatser i tillagningskök och matsalar som minskar matsvinn.
Samverkan	Livsmedelsleverantörer och matproducenter: <ul style="list-style-type: none"> • För donering av överskottsmat och hållbara förpackningslösningar. Ideella organisationer: <ul style="list-style-type: none"> • För distribution av överskottsmat. SRV Återvinning AB:

- Samarbete kring avfallshantering och plockanalyser.

Ökat återbruk och återvinning

Skapa lättillgängliga möjligheter för invånare och företag att delta i återbruk och återanvändning samt öka medvetenheten om klimat- och ekonomiska fördelar. Öka materialåtervinningen, minska mängden restavfall och främja cirkulära flöden genom förbättrad infrastruktur, riktade informationsinsatser och incitament för invånare och företag.

Förslag på aktiviteter:

- Etablera fler återbruksstationer och möjlighet till utlåning av utrustning såsom fritidsbank för utlåning av fritidsutrustning i samarbete med SRV och lokala aktörer.
- Samarbeta med ideella organisationer, SRV och lokala aktörer för att främja återbruk av möbler, byggmaterial och andra produkter.
- Utveckla policys för återbruk inom kommunens verksamheter för att säkerställa effektiv återanvändning av material och produkter.
- Utveckla avfallshantering i den kommunala organisationen för minskade avfallsmängder och en ökad källsortering och materialåtervinning.
- Genomföra informationsinsatser och tillhandahålla digitala verktyg för att underlätta avfallssortering och deltagande i återbruksinitiativ.
- Samverkan med avfallsbolag för att mäta och samla in statistik om avfall och vart det tar vägen.

Prioritet	Hög
Indikator	<ul style="list-style-type: none"> • Senast år 2030 ska minst 60 procent av hushållsavfallet materialåtervinnas. • Minst 20 procent av materialet i kommunens bygg- och anläggningsprojekt ska bestå av återbrukade produkter eller material. • Kommunen ska ha genomfört minst 10 informationsinsatser och lanserat ett nytt digitalt verktyg som ger information om avfallssortering och återvinning i kommunen, till senast 2030.
Effekt	<p>Medelhög till hög effekt</p> <ul style="list-style-type: none"> • Minskade konsumtionsbaserade utsläpp genom återbruk, vilket minskar behovet av nyproduktion av material och produkter. • Ökad livslängd för material och produkter minskar avfallsmängder och resursuttag. • Lägre kostnader för inköp av nya material i kommunala projekt och ökad tillgång till prisvärda produkter för invånare. • Ökad återvinning och återanvändning minskar avfallsmängder som går till deponi eller förbränning, vilket reducerar växthusgasutsläpp och resursuttag.
Kostnad	Medelhög med potential att ge besparingar samt att vissa delar faller inom SRVs ansvarsområde.
Ansvarig nämnd	Kommunstyrelsen (KS):

	<ul style="list-style-type: none"> • Övergripande ansvar för att utveckla policys för återbruk inom kommunens verksamheter och följa upp arbetet. <p>Kultur- och fritidsnämnden (KFN):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ansvarar för etablering av fritidsbank i samverkan med Socialnämnden.
Samverkan	<p>Ideella organisationer och sociala företag:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Samarbeta med exempelvis second-hand-aktörer och återbruksorganisationer för att samla in, reparera och distribuera material och produkter. <p>Lokala företag och byggaktörer:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Involvera företag för att främja återbruk av byggmaterial och stödja cirkulära affärsmodeller. <p>Fastighetsägare och bostadsbolag:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Samarbeta för att möjliggöra lättillgänglig återbruksinfrastruktur i flerbostadshus och vid renoveringsprojekt. <p>Regionala återvinningsaktörer (SRV):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Samverka kring logistik, insamling och distribution av återbrukbart material.

Transporter och mobilitet

Delmål

4. 100 procent av kommunens egna fordon och upphandlade transporttjänster² är fossilfria 2030.
5. Salems kommun ska bidra till att klimatpåverkan från transporter i Salems kommun ska minska med 70 procent till 2030 jämfört med 2010.
6. År 2030 är andelen resor med kollektivtrafik, gång och cykel tillsammans minst 65 procent.

Förslag på åtgärdsområden

Klimatneutrala och hållbara resor och transporter inom kommunens verksamhet

Kommunens klimatpåverkan ska minska genom att ställa om den egna fordonsflottan, inklusive arbetsfordon och maskiner, till fossilfria alternativ samt säkerställa att upphandlade transporter följer samma krav. Fortsätt samverka inom Södertörnskommunerna för effektivisering av transporter till kommunala verksamheter. Transporterna inom organisationen ska också effektiviseras för att sänka utsläpp och optimera resursanvändningen med smarta logistiklösningar och ökad användning av hållbara färdmedel som kollektivtrafik, poolbilar och poolcyklar. Åtgärden syftar också till att främja digitala möten för att reducera behovet av fysiska resor.

Förslag på aktiviteter:

- Säkerställ att alla kommunägda fordon, arbetsfordon och maskiner successivt elektrifieras eller drivs med fossilfria bränslen.
- Inkludera klimat- och hållbarhetskrav i upphandlingar av transporttjänster för att främja fossilfria alternativ.
- Minska utsläpp från kommunens tjänsteresor och transporter genom samordning och digitala lösningar.
- Optimering av rutter och transportkedjor i kommunens verksamheter för att minska kostnader och påverkan på miljö från vägtrafik.
- Utveckla systemet för poolcyklar och poolbilar samt förbättra system för reseräkningar för att underlätta användning av kollektivtrafik.
- Översyn av kommunens policy för resor och göra digitala möten till standardvalet för tjänsteresor.

² Generell utgångspunkt vid krav på transporttjänster. Avgränsning sker utifrån de enskilda avtalens omfattning av transporter samt rådande förutsättningar.

<ul style="list-style-type: none"> • Samarbete med energibolag för att säkerställa smart laddning för kommunens fordon och arbetsmaskiner.	
Prioritet	Hög Åtgärden är central för att minska kommunens klimatpåverkan och effektivisera transportanvändningen.
Indikator	<ul style="list-style-type: none"> • Andel fossilfria fordon (personbilar och arbetsfordon) i kommunens fordonsflotta (%). • Volym inköpta fossila drivmedel. • Utsläpp från tjänsteresor och transporter (ton CO₂e/år). • Andel upphandlade transporter som drivs med fossilfria alternativ (%).
Effekt	Hög <ul style="list-style-type: none"> • Betydande minskning av växthusgasutsläpp från kommunens egna transporter och upphandlade tjänster genom fossilfria och färre resor, samordning och effektivisering av transporter. • Minskade kostnader för drivmedel och resor genom minskad bränsleförbrukning, optimerade logistiklösningar och delade transportresurser. • Minskade utsläpp av luftföroreningar och buller, vilket förbättrar den lokala miljön och invånarnas hälsa. • Ökad tillgänglighet till hållbara färdmedel som poolbilar och poolcyklar för kommunens anställda.
Kostnad	Hög <ul style="list-style-type: none"> • Initiala kostnader för inköp eller leasing av fossilfria fordon, investering i laddinfrastruktur: 1–2,5 mnkr beroende på fordonsparkens storlek och behov. • Implementering av digitala verktyg för ruttoptimering och samordning, inköp eller leasing av poolbilar och poolcyklar: 500–1 000 tkr beroende på omfattning. • Driftkostnader för underhåll av fordon och system, samt utbildning och uppföljning: 100–200 tkr per år. • Underhåll av laddinfrastruktur och fortsatt uppföljning av ruttoptimering och samordning: 200–400 tkr per år.
Ansvarig nämnd	Barn och utbildningsnämnden (BUN) <ul style="list-style-type: none"> • Ansvar för planering av skolskjutsar. Kommunstyrelsen (KS): <ul style="list-style-type: none"> • Ansvar för omställning av fordonsflottan, arbetsfordon och maskiner samt samordnad varudistribution. • Övergripande ansvar för upphandlingar med klimat- och hållbarhetskrav. • Ansvarar för optimering av transporter, samt drift och implementering av poolbilar och poolcyklar. • Övergripande ansvar för resepolicy, digitala möten och uppföljning av utsläppsreduktion. Tekniska nämnden (TN): <ul style="list-style-type: none"> • Ansvar för integrering av hållbarhetskrav vid upphandlingar och inköp av fordon och transporttjänster inom nämndens verksamhetsområde. Socialnämnden (SN): <ul style="list-style-type: none"> • Ansvar för planering av transporter inom nämndens verksamhet.

Samverkan	<p>Leverantörer och upphandlade transportaktörer:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dialog och kravställning för att säkerställa fossilfria transportlösningar. <p>Södertörnskommunerna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Samverkan för gemensamma krav i upphandlingar och delning av bästa praxis för elektrifiering. Erfarenhetsutbyte kring logistikoptimering och delade resurser. <p>Branschorganisationer:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Samarbete för att stödja teknikutveckling och identifiera fossilfria alternativ för arbetsmaskiner. <p>Digitala tjänsteleverantörer:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Samarbete för att implementera system för ruttoptimering och digitala lösningar för mötes- och transportplanering. <p>Region Stockholm och kollektivtrafikoperatörer:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Samverkan för att underlätta betal lösningar för användning av kollektivtrafik för kommunens anställda. <p>Energibolag och laddinfrastrukturföretag:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Samarbeta för att installera och underhålla laddpunkter för fordon och arbetsmaskiner.
-----------	---

Ökat hållbart och fossilfritt resande i Salem

Att minska klimatpåverkan från transporter genom att bygga ut och underhålla infrastruktur för fossilfria transporter samt skapa förutsättningar och incitament för företag och invånare att välja mer hållbara färdsätt. En väl utbyggd och underhållen infrastruktur är grunden för att skapa ett skifte till mer hållbara färdsätt. Åtgärden syftar till att göra det enkelt, säkert och attraktivt för invånare att välja gång och cykel som resesätt, samtidigt som den minskar bilberoendet och transportrelaterade utsläpp. Att minska bilberoendet genom att förbättra kollektivtrafikens tillgänglighet, bekvämlighet och elektrifiering, samt genom att skapa bättre anslutningar och integrera kollektivtrafikperspektivet i kommunens stadsplanering.

Förslag på aktiviteter:

- Samarbeta med energibolag och entreprenörer för att bygga ut publika laddstationer i kommunen.
- Dialog/samverkan med större bostadsfastighetsägare i Salem gällande etablering av laddpunkter.
- Skapa incitament för företag att övergå till fossilfria fordon och elektrifierade transporter.
- Utveckla incitament för ökad samåkning för föreningar.
- Samverka för nationella styrmedel.
- Samverka med regionen och skapa förutsättningar för att utveckla och förbättra kollektivtrafiken i kommunen.
- Skapa fler och tryggare gång- och cykelvägar med fokus på sammanhängande nätverk.

<ul style="list-style-type: none"> ● Skapa tillgång till säkra och väderskyddade cykelparkeringar, särskilt vid kollektivtrafikstationer och kommunägda fastigheter. ● Inrätta servicestationer för cykel på strategiska platser i kommunen. ● Prioritera cykelbanor vid vinterväghållning, prioritera särskilt cykelstråk till skolor och kollektivtrafikstationer. ● Arbeta med mobility management och beteendepåverkande kommunikationsinsatser särskilt i samband med infrastrukturförbättringar. 	
Prioritet	<p>Hög</p> <p>Detta har en betydande roll i att minska kommunens territoriella utsläpp. Åtgärden är avgörande för att minska utsläppen från transportsektorn och bidra till hållbara resesätt i linje med kommunens klimatmål.</p>
Indikator	<ul style="list-style-type: none"> ● Utsläpp av växthusgaser från transporter i Salem (ton CO₂e/år). ● Antal publika laddpunkter i kommunen. ● Drivmedelsförbrukning/körda mil per invånare. ● Resvaneundersökning, andel resor med kollektivtrafik, cykel och gång (%).
Effekt	<p>Hög</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Minskade växthusgasutsläpp genom ökad andel resor utan bil samt övergång till fossilfria och elektrifierade transporter. ● Långsiktig minskning av bränslekostnader för invånare och företag. ● Förbättrad lokal luftkvalitet och minskat buller från fossildrivna fordon ● Ökad tillgänglighet till laddinfrastruktur och hållbara färdssätt för invånare och företag. ● Ökad användning av kollektivtrafik genom förbättrade förbindelser för gång- och cykel till stationer. ● Lägre energiförbrukning per passagerare jämfört med bilresor. ● Ökad bekvämlighet och tillgänglighet i kollektivtrafiken stärker invånarnas livskvalitet. ● Effektivare mobilitetslösningar och minskade kostnader för väginfrastruktur och parkering. ● Förbättrad trafiksäkerhet och framkomlighet för gång- och cykeltrafikanter. ● Främjad folkhälsa genom fler aktiva resor och minskade luftföroreningar. ● Ökad trivsel och attraktivitet i kommunen genom förbättrad stads- och boendemiljö ● Minskade utsläpp från privatbilism genom ökad användning av kollektivtrafik och elektrifierade transportlösningar. ● Stärkt ekonomisk utveckling genom förbättrad tillgänglighet för pendlare och företag.
Kostnad	<p>Medelhög till hög</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Initiala kostnader för utbyggnad av laddinfrastruktur, samordning av transporter och skapande av incitamentsprogram för företag: 1–2 mnkr beroende på omfattning. ● Byggnation av gång- och cykelvägar, cykelparkeringar och servicestationer: 2 000- 5 000 kr per meter.

	<ul style="list-style-type: none"> • Kostnad för resvaneundersökning: 1 mnkr (kan samordnas inom Region Stockholm). • Driftkostnader för underhåll av laddstationer och uppföljning av företagsinitiativ: 200–400 tkr per år. • Underhåll av cykelparkeringar, vinterväghållning och servicestationer: 500–1 000 tkr per år.
Ansvarig nämnd	<p>Kommunstyrelsen (KS):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Övergripande ansvar för incitamentsprogram för företag och strategiskt samarbete med energibolag och entreprenörer. • Ansvarar för integrering av gång- och cykelperspektiv i samhällsplanering. • Skapa förutsättningar för att integrera fossilfria lösningar i samhällsplanering och infrastrukturutveckling. • Övergripande ansvar för samordning med SL och strategiska prioriteringar för kollektivtrafik. • Upprätta nyttjanderättsavtal för etablering av laddinfrastruktur. <p>Tekniska nämnden (TN):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bistå kommunstyrelsen i att möjliggöra för privata aktörer att bygga ut laddinfrastruktur på kommunal mark. • Ansvarar för byggnation och underhåll av gång- och cykelinfrastruktur. • Ansvarar för integrering av gång- och cykelperspektiv i samhällsplanering och tillståndshantering. • Övergripande ansvar för strategiska beslut och finansiering av gång- och cykelprojekt.
Samverkan	<p>Energibolag och laddinfrastrukturföretag:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Samarbete för att bygga ut och underhålla publika laddstationer i kommunen. <p>Lokala företag och näringsliv:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dialog för att öka hållbart resande samt för att etablera cykelparkeringar och servicestationer vid fastigheter och arbetsplatser. • Dialog för att identifiera behov och skapa incitament för företag att ställa om till fossilfria och elektrifierade transporter. • Initiera dialog om hållbar arbetspendling med större arbetsgivare i Salem. <p>Regionala och nationella aktörer:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Samverkan för finansiering och stöd i utbyggnaden av laddinfrastruktur och hållbara logistiklösningar. <p>Region Stockholm och kollektivtrafikoperatörer:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Samarbete för att förbättra cykelanslutningar och parkeringar vid kollektivtrafikstationer. • Samarbete för att öka antal avgångar, korta bytestider och utveckla "last mile"-lösningar. <p>Ideella organisationer och cykelfrämjande aktörer:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Samverkan för att identifiera behov och främja användningen av gång- och cykelvägar. <p>Södertörnskommunerna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Erfarenhetsutbyte kring utveckling av cykelinfrastruktur och regionala cykelstråk.

Byggnader

Delmål

7. Minska energianvändningen i kommunorganisationens befintliga fastigheter³, mätt i kWh/kvm/år, uppvärmd area, med 20 procent till 2030. Basår är 2021.
8. Samhällsplanering och samverkan som bidrar till hållbara byggnader.

Förslag på åtgärdsområden

Energirenova kommunens fastigheter

Salems kommun arbetar med energieffektivisering av fastigheter och detta arbete bör fortsätta och förstärkas utifrån möjligheter och behov i respektive fastighet. Fastigheter som redan har god energiprestanda kan dra nytta av andra åtgärder, såsom beteendeförändringar eller att lokaler utnyttjas större del av dygnet. EU-kravet om att 3 procent av uppvärmd area hos offentliga aktörer ska renoveras årligen är en utgångspunkt, förutsatt att status hos kommunens fastigheter liknar det offentliga Sveriges som helhet. Åtgärden bidrar till lägre energikostnader, förbättrad inomhusmiljö och hjälper kommunen att klara framtida energikrav.

Som utgångspunkt bör lönsamhetskrav för energieffektiviseringar ha ett långsiktigt helhetsperspektiv på fastighetsbeståndet med ett livscykelperspektiv. Att lönsamhet inte bedöms utifrån enskilda åtgärder utan utifrån helhetslösningar med ett paket av åtgärder. Bedömning behöver även vägas mot klimatpåverkan från genomförda investeringar i förhållande till klimatnyttan med energibesparingsåtgärder.

Förslag på aktiviteter:

- Vid behov komplettera befintlig inventering av befintligt fastighetsbestånd utifrån energianvändning och identifiera fastigheter med störst renoveringsbehov. Sätt upp en plan för renovering av hela den del av beståndet som är i behov av renovering. Energiperspektivet bör alltid ingå vid renovering.
- Utveckla renoveringsplaner för enskilda fastigheter. Kartlägg enskilda fastigheter och identifiera åtgärder för energieffektivisering och flexibilitet. Stöd för energieffektiv renovering finns bland annat i material från nätverken Bebo, Belok, hos Energimyndigheten, Boverket med mera.
- Genomför energirenoveringar. Implementera åtgärder som smart styrning, effektiv belysning, isolering, fönsterbyten, ventilationssystem och uppgradering av värmesystem. Inkludera även kommunens gatubelysning och annan energianvändning utanför själva fastigheterna. Utred möjligheter att samtidigt installera solceller och genomföra klimatanpassningsåtgärder. Säkerställ utrymme för källsortering.

³ För nyanskaffade fastigheter kan anskaffningsår användas som basår och procentsatsen anpassas proportionerligt utifrån tid kvar till 2030. Rivna fastigheter hanteras genom att de plockas bort även från basåret

<ul style="list-style-type: none"> • Kartlägg regelbunden energianvändning i respektive fastighet. Genomför detaljerad kartläggningen inklusive "nattvandring" för att identifiera onödig energianvändning. Identifiera förbättringsbehov med störst effekt och lönsamhet. • Utvärdera och genomför flexibilitetsåtgärder. Utred möjligheter för att minska effektuttag och hantera effekttoppar, exempelvis genom energilagring eller tidsanpassad förbrukning, styrning av värmesystem eller andra energikrävande processer. • Utred möjligheter att öka användningsgraden av fastigheter. Exempelvis skollokaler som kan hyras ut till föreningsaktiviteter kvällstid utan att skolverksamhetens kvalitet försämras. • Kombinera kort- och långsiktiga åtgärder: Använd snabbåterbetalande åtgärder för att finansiera långsiktiga investeringar med längre återbetalningstid. 	
Prioritet	<p>Hög</p> <p>Åtgärden bidrar till att Sverige kan uppfylla EU-krav och ökar resurseffektiviteten, frigör energi för annan användning, avlastar elnätet och sparar långsiktigt pengar.</p>
Indikator	<ul style="list-style-type: none"> • Energianvändning per uppvärmd area i kommunägda fastigheter. • Nyttjandegrad av fastigheter (procent av dygnet som kommunens fastigheter i genomsnitt används).
Effekt	<p>Medelhög till hög</p> <ul style="list-style-type: none"> • Betydande minskning av energianvändning och utsläpp från kommunala fastigheter. Energi kan frigöras för annan användning, vilket minskar behovet av utbyggd energiproduktion och underlättar omställning hos andra aktörer. • Förbättrad inomhusmiljö och komfort för användare av fastigheterna, såsom skolor och vårdbyggnader. • Minskade energikostnader över tid, men initialt höga investeringskostnader. • Optimerad användning av lokaler över tid – minskat behov av nybyggnation. • Lägre energianvändning och ökar flexibilitet ger ökad robusthet och resiliens mot störningar.
Kostnad	<p>Hög men återbetalning på sikt.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Initiala kostnader för inventering, planering och genomförande av renoveringar: 5–15 mnkr beroende på omfattning. • Driftkostnader för löpande underhåll och uppföljning: 300–500 tkr per år.
Ansvarig nämnd	<p>Kommunstyrelsen (KS):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Övergripande ansvar för budgetering och prioritering av långsiktiga investeringar. <p>Tekniska nämnden (TN):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ansvarar för kartläggning, planering och genomförande av energirenoveringar i kommunens fastigheter och gatubelysning. Hänsyn tas till att kvaliteten i verksamheterna kan upprätthållas under renoveringsperioder. • Ansvarar för budgetering och övergripande prioriteringar kopplat till energirenoveringarna.
Samverkan	<p>Energimyndigheten och Boverket:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stöd och vägledning för energieffektiva renoveringsåtgärder.

	<p>Nätverken BEBO och BELOK:</p> <ul style="list-style-type: none"> Partnerskap för att ta del av bästa praxis och kunskap inom energieffektivisering. <p>Fastighetsförvaltare och entreprenörer:</p> <ul style="list-style-type: none"> Samarbete för att genomföra projekt och säkerställa kvalitet och effektivitet. <p>Verksamhetsutövare och boende:</p> <ul style="list-style-type: none"> För att säkerställa att nyttan med projekten maximeras måste de utföras i nära samverkan med de som bedriver verksamhet eller bor i fastigheterna. Samverka även med potentiella nya verksamhetsutövare i lokaler, som kan använda lokaler på tider då de idag står tomma. <p>Lokala företag och entreprenörer:</p> <ul style="list-style-type: none"> Partnerskap för att tillhandahålla energitjänster och tekniska lösningar.
--	--

Hållbara byggprocesser och cirkulärt byggande

Minskad klimatpåverkan från bygg- och anläggningsprocesser och främjade cirkulära flöden genom klimat- och energikrav vid upphandlingar samt deltagande i etablerade cirkulära bygginitiativ. På sikt ska kommunen accelerera arbetet med cirkulärt byggande för att minska materialanvändning och öka återbruk och återvinning i byggprocesser.

Förslag på aktiviteter:

- Inför klimat- och energikrav i upphandlingar. Testa kravställningar i pilotprojekt för nyproduktion och ROT-projekt. Använd stöd från Upphandlingsmyndigheten och Sveriges Allmännyttan för att utveckla kraven.
- Delta i befintliga initiativ, t ex CC Build.
- Utveckla cirkulärt byggande inom kommunorganisationen. Arbetet kan exempelvis omfatta minskad materialanvändning genom effektiv design och effektiva byggmetoder, planering för cirkulära flöden och design av byggnader för ökad flexibilitet och ombyggnad samt för ökad materialåtervinning.

Prioritet	Medel
Indikator	<ul style="list-style-type: none"> Minst 80 procent av kommunens upphandlingar ska inkludera krav på klimatpåverkan, återvunna material eller cirkulära lösningar senast år 2030. Minst 20 procent av materialet i kommunens bygg- och anläggningsprojekt ska bestå av återbrukade produkter eller material.
Effekt	<p>Medel</p> <ul style="list-style-type: none"> Minskad klimatpåverkan från byggprocesser och materialanvändning. Ökad efterfrågan på återbrukade material och hållbara byggprocesser, vilket underlättar för fler aktörer att delta. På lång sikt minskade kostnader genom resurseffektivitet, men initialt krävs investeringar i kompetens och metodutveckling, samt att högre krav i upphandlingar kan innebära ökade kostnader.

Kostnad	Medel till hög <ul style="list-style-type: none"> • Utveckling och testning av klimatkrav, samt anslutning till nätverk: 500–1 000 tkr. • Kravställan kan innebära att kostnaden för byggprojekt blir högre än motsvarande projekt utan klimatkrav. Krav på låg energianvändning eller plusenergihus kan långsiktigt återbetala sig.
Ansvarig nämnd	Kommunstyrelsen (KS): <ul style="list-style-type: none"> • Övergripande ansvar för strategiska prioriteringar och budget för hållbara byggprocesser. • Ansvarar för att integrera cirkulära principer i byggplanering och detaljplaner. Tekniska nämnden gemensamt med kommunstyrelsen: <ul style="list-style-type: none"> • Ansvarar för implementering av klimat- och energikrav samt deltagande i cirkulära bygginitiativ.
Samverkan	Upphandlingsmyndigheten och Sveriges Allmännyttan: <ul style="list-style-type: none"> • Stöd för utveckling av klimat- och energikrav vid upphandling. CC Build och liknande nätverk: <ul style="list-style-type: none"> • Deltagande för att ta del av bästa praxis och påskynda cirkulära byggprocesser. Byggföretag och entreprenörer: <ul style="list-style-type: none"> • Partnerskap för att testa och implementera cirkulära byggprinciper. Forskningsinstitutioner och innovationsprogram: <ul style="list-style-type: none"> • Samarbete kring metodutveckling och ny teknik för materialåtervinning och effektiv byggdesign.

Samhällsplanering

Integrera hållbarhet och energiperspektiv i samhällsplaneringen genom att utforma bostadsområden som kan spara, dela och producera energi. Åtgärden syftar också till att utveckla framtidsinriktade lösningar som positiva energidistrikt och en pilot med en ekostadsdel/ekokvarter för att minska klimatpåverkan och stärka resurseffektiviteten. En sådan pilot skulle kunna bygga berättelsen om Salem och skapa engagemang hos medborgarna.

Förslag på aktiviteter:

- Utredning av positiva energidistrikt. Analysera möjligheterna att utforma nya bostadsområden som producerar mer energi än de använder.
- Främja energieffektiv uppvärmning. Vid planering av nya områden, fortsätt att i första hand använda fjärrvärme, eller om ej möjligt värmepumpar, som uppvärmningsform och utred möjligheten med lågtempererade fjärrvärmenät
- Bevaka och integrera restvärme. Identifiera möjligheter att använda restvärme i fjärrvärmesystemet för att ytterligare minska klimatpåverkan.
- Helhetsperspektiv i planering: Säkerställ att nya områden planeras för att spara, dela och producera energi genom nära samverkan mellan energi- och samhällsplanering.
- Implementera energieffektivitetsbedömning inför planeringsbeslut

<ul style="list-style-type: none"> • Bonus/på sikt: Utveckling av ekobyggnation. Samarbeta med fastighetsaktörer för att planera och påbörja utvecklingen av en ekostadsdel/ekobyggnation/ekokvarter som integrerar energi, klimat, delning av tjänster och produkter samt social hållbarhet i designen.	
Prioritet	Hög Åtgärden bidrar till att skapa hållbara och resilienta bostadsområden med låg klimatpåverkan.
Indikator	<ul style="list-style-type: none"> • Energianvändning för uppvärmning per invånare. • Territoriella utsläpp från egen uppvärmning (källa: utsläppsdaten. Referensvärde 2022: 729 ton koldioxidekvivalenter/år).
Effekt	Medel till hög <ul style="list-style-type: none"> • Energitvå stadsdelar/kvarter bidrar till elektrifiering och kan öka samhällets resiliens. • Hållbara bostadsområden kan förbättra livskvaliteten genom attraktiva, klimatvänliga boendemiljöer. • Långsiktiga kostnadsbesparingar för energianvändning, men initiala kostnader för utredningar och implementering.
Kostnad	Hög (beroende på vem som bygger), Medelhög driftskostnad <ul style="list-style-type: none"> • Initiala kostnader för utredningar och planering av positiva energidistrikt och ekostadsdelar: 5–15 mnkr beroende på omfattning. • Driftkostnader för löpande arbete med projektuppföljning och anpassning: 500–1 000 tkr per år.
Ansvarig nämnd	Kommunstyrelsen (KS): <ul style="list-style-type: none"> • Ansvarar för att integrera hållbara energilösningar i planeringen av nya bostadsområden. • Övergripande ansvar för strategi och prioritering av resurser för ekostadsdel/ekokvarter.
Samverkan	Fastighetsaktörer och byggföretag: <ul style="list-style-type: none"> • Partnerskap för utveckling och implementering av ekostadsdelen/ekokvarteret och energilösningar. Fjärrvärmeleverantören SFAB: <ul style="list-style-type: none"> • Samarbeta kring restvärme och lågtempererade fjärrvärmenät. Region Stockholm och Energimyndigheten: <ul style="list-style-type: none"> • Dialog och stöd för implementering av positiva energidistrikt och hållbar samhällsplanering. Lokala invånare: <ul style="list-style-type: none"> • Involvering i utformningen av ekostadsdelen/ekokvarteret för att säkerställa social hållbarhet och engagemang.

Energiproduktion och -distribution

Delmål

9. Kommunorganisationen använder enbart fossilfri energi.
10. Fossilfri elproduktion i kommunen ska öka med minst 100 procent (installerad effekt) till 2030, med basår 2023.

Förslag på åtgärdsområden

Effektiv uppvärmning	
Arbeta för förbättrad resurseffektivitet och minskade utsläpp från uppvärmning i kommunen.	
Förslag på aktiviteter:	
<ul style="list-style-type: none"> ● Verka för ökad andel förnybart i fjärrvärmen, dels genom förbättrad sophantering och -sortering i den egna kommunen (se Konsumtion och cirkulär ekonomi), dels genom att samverka med fjärrvärmebolaget och ägarkommunerna. ● Erbjud genom energi- och klimatrådgivarna kunskapsstöd till fastighetsägare som har ineffektiv och/eller fossil uppvärmning. Energi- och klimatrådgivarna kan verka uppsökande eller föra kampanj. Energianvändning kan även uppmärksammas vid tillsynsbesök av verksamhetsutövare. ● På lite längre sikt kan kommunen verka för att hantera även biogena koldioxidutsläpp från värme- och kraftvärmeverk. 	
Prioritet	Medel Åtgärderna har stor klimateffekt om de lyckas, men Salem kan inte ensamt säkerställa att så blir fallet.
Indikator	<ul style="list-style-type: none"> ● Andel fossilfri värme i kommunorganisationens egen användning (%). ● Territoriella utsläpp från egen uppvärmning (utsläppsdatan).
Effekt	Mellan <ul style="list-style-type: none"> ● Minskade växthusgasutsläpp från fjärrvärmen och fossil uppvärmning. ● Förbättrad lokal luftkvalitet genom minskad fossil uppvärmning. ● Kostnadsbesparingar och förbättrad inomhuskomfort för fastighetsägare som byter värmesystem. ● Stärkt långsiktig möjlighet att hantera biogena koldioxidutsläpp.
Kostnad	Låg <ul style="list-style-type: none"> ● Initiala kostnader för utveckling och genomförande av rådgivningsinsatser, samt kampanjer: 500–1 000 tkr. ● Driftkostnader för löpande insatser från energi- och klimatrådgivare och samverkan med fjärrvärmebolaget: 200–400 tkr per år.
Ansvarig nämnd	Kommunstyrelsen (KS): <ul style="list-style-type: none"> ● Övergripande ansvar för samverkan med fjärrvärmebolaget och strategiska beslut kring avfallshantering och biogena utsläpp. ● Ansvarar för energi- och klimatrådgivningen och informationskampanjer.

Samverkan	<p>Södertörns Fjärrvärme AB och ägarkommunerna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Samarbete för att öka andelen förnybart i fjärrvärmerna och utveckla långsiktiga lösningar för biogena utsläpp. <p>Fastighetsägare och bostadsrättsföreningar:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Involvering i rådgivning och kampanjer för att ställa om till hållbara och energieffektiva uppvärmningssystem. <p>Avfallsbolag och lokala aktörer:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Samverkan för att förbättra avfallshantering och sortering kopplat till fjärrvärmens bränslemix.
-----------	--

Öka produktionen av solet	
<p>Öka mängden producerad el i kommunen genom att installera solceller på kommunens byggnader och mark samt uppmuntra och möjliggöra för invånare och företag att investera i soletproduktion.</p> <p>Förslag på aktiviteter:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ta fram solcellspolicy som anger under vilka förutsättningar kommunens egna byggnader och mark bör förses med solceller. Utredning om behov och nytta av solceller behöver ske integrerat med energirenovering med en helhetsbedömning av lämpliga energieffektiviseringsåtgärder samt med hänsyn till klimatnytta. • Inventera vilka av kommunens byggnader som är lämpliga för solceller, utifrån policyn. Inventeringen bör också omfatta hur solceller skulle kunna installeras på parkeringar, längs med vägar och på annan mark. Installera solceller där lämpligt, i en takt anpassad efter kommunens förutsättningar. • Utred om solcellerna bör kompletteras med batterier och smart laddning av elfordon. • Möjliggör och uppmuntra ökad soletproduktion för andra, genom att se över lokala bestämmelser som detaljplaner och områdesbestämmelser, för att säkerställa att dessa inte utgör onödiga hinder. • Genomför informationsträffar och solcellsvandringar för medborgare och företagare. Här finns potential att skapa engagemang kring den bredare berättelsen om klimatomställning i Salems kommun. 	
Prioritet	<p>Medel</p> <p>Ökad elproduktion från solceller möjliggör elektrifiering i exempelvis transportsektorn.</p>
Indikator	<ul style="list-style-type: none"> • Installerad effekt solet i kommunen ska öka med minst 100 % från 2023 till 2030 (MW, Statistik från SCB/Energimyndigheten. Referensvärde 2023: 3,63 MW).
Effekt	<p>Mellan</p> <ul style="list-style-type: none"> • Minskad belastning på det ansträngda elnätet genom lokal energiproduktion och lagring; stärkt robusthet i elförsörjningen. • Ingen negativ påverkan på biologisk mångfald om solceller installeras på byggnader eller hårdgjorda ytor, eller efter anpassade principer för solceller på jordbruksmark.

	<ul style="list-style-type: none"> • Ökat engagemang och intresse bland invånare och företag för förnybar energi genom informationsinsatser. • Långsiktiga kostnadsbesparingar för kommunen genom minskade elinköp.
Kostnad	<p>Medelhög till hög</p> <ul style="list-style-type: none"> • Initiala kostnader för inventering av lämpliga byggnader och områden, installation av solceller och eventuella batterilösningar: 3–10 mnkr beroende på omfattning. • Driftkostnader för underhåll av solceller och batterier: 200–500 tkr per år.
Ansvarig nämnd	<p>Bygg- och miljönämnden (BoM):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ansvarar för att skapa förutsättningar för att underlätta installation av solceller. <p>Kommunstyrelsen (KS):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ansvarar för strategiska prioriteringar, budgetering och samordning av informationsinsatser. • Ansvarar för att detaljplaner och områdesbestämmelser underlättar installation av solceller. <p>Tekniska nämnden (TN):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ansvarar för inventering, installation och underhåll av solceller på kommunala byggnader och kvartermark.
Samverkan	<p>Invånare och företag:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Involvering genom informationsinsatser, träffar och solcellsvandringar för att inspirera till egen solelproduktion. <p>Verksamhetsutövare i lokaler där solceller installeras:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Involvering för att säkerställa engagemang och optimera användningen av producerad el <p>Leverantörer av solceller och batterier:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Partnerskap för att säkerställa kvalitet och kostnadseffektivitet vid installation och drift.

Kommunal energiplanering och samverkan för eldistribution

Säkerställ en hållbar och robust energiförsörjning genom att energifrågor inkluderas i all annan samhällsplanering. Åtgärden syftar till att förebygga suboptimering och möta framtida energibehov på ett långsiktigt hållbart sätt.

Förslag på aktiviteter:

- Arbeta aktivt med kommunal energiplanering. Energiplanering bör ses som ett kontinuerligt arbete, snarare än att fokus läggs på att ta fram en plan som snabbt kan bli inaktuell.
- Sätt upp en plan för och genomför samverkan med elnätsbolaget.
- Energifrågor bör ingå i övrig samhällsplanering (se även under Byggnader).
- Fortsätt samverkan med näraliggande kommuner. Att se energifrågan enbart ur ett kommunalt perspektiv kan leda till suboptimering.
- Samverka med näringsliv och andra aktörer för att få till en välfungerande energiplanering.

Prioritet	Hög
-----------	------------

	Energiplanering är avgörande för Salems energiförsörjning, för att klara klimatmålen på längre sikt, och för att Stockholms län som helhet ska klara sina klimatmål.
Indikator	<ul style="list-style-type: none"> • Salems kommun har en aktuell energiplan, uppdaterad vid större förändringar och minst en gång per mandatperiod.
Effekt	Mellan <ul style="list-style-type: none"> • Säkerställer en långsiktigt hållbar och robust energiförsörjning genom samordnad planering. • Möjliggör ökad elektrifiering av transporter, bostäder och verksamheter. • Säkerställer resurshushållning. • Minskar risk för energirelaterade utsläpp genom integrerad planering som främjar förnybar energi och effektivisering. • Långsiktiga kostnadsbesparingar genom effektiv användning av resurser och minskad risk för flaskhalsar i energisystemet.
Kostnad	Låg <ul style="list-style-type: none"> • Utveckling av nya rutiner för kontinuerlig energiplanering och integrering i samhällsplaneringsprocesser. • Regelbunden revidering av energiplanen, samverkan och projektutveckling.
Ansvarig nämnd	Kommunstyrelsen (KS): <ul style="list-style-type: none"> • Övergripande ansvar för energiplanering och samordning med regionala och lokala aktörer. • Ansvarar för att inkludera energifrågor i översikts- och detaljplanering. Tekniska nämnden (TN): <ul style="list-style-type: none"> • Ansvarar för att säkerställa att energifrågor integreras i kommunal infrastruktur och drift.
Samverkan	Närliggande kommuner och regionen: <ul style="list-style-type: none"> • Fortsatt samarbete för att utveckla och optimera energiplanering i ett större geografiskt sammanhang. Näringslivet och lokala aktörer: <ul style="list-style-type: none"> • Partnerskap för att identifiera och implementera lösningar för energieffektivisering och hållbar energiförsörjning, samt ge underlag för framtida energianvändning i kommunen. Elnätsbolaget: <ul style="list-style-type: none"> • Samarbete för kapacitetsökning och förbättring av eldistributionen inom kommunen, samt lämpliga dragningar av elnät. Energibolag och fjärrvärmeleverantörer: <ul style="list-style-type: none"> • Samarbete kring kapacitetsplanering. Energimyndigheten: <ul style="list-style-type: none"> • Dialog och stöd för att säkerställa att kommunens energiplanering följer nationella riktlinjer och får tillgång till finansiering.

Markanvändning och kolinlagring

Delmål

11. Öka kolinlagring i kommunen med 10 procent till 2030.
12. Senast 2030 har ett strukturerat arbete etablerats för ökad kolinlagring i drift och utveckling av kommunens gröna och blå miljöer.
13. All markanvändning ska ske på ett sätt som integrerar klimatperspektiv.

Förslag på åtgärdsområden

Skydd och restaurering av våtmarker	
<p>Stärka våtmarkernas funktion för biologisk mångfald och som kolsänkor genom skydd och restaurering, vilket bidrar till klimatneutralitet, biologisk mångfald och förbättrad vattenkvalitet.</p> <p>Förslag på aktiviteter:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Skydd: Kartlägga och identifiera våtmarker med höga ekologiska värden för juridiskt skydd och fastställa målvärden för restaurering. • Restaurering: Återställa naturliga vattenflöden, åtgärda dränering och återinföra våtmarksvegetation för att öka kolinlagring och biologisk mångfald. 	
Prioritet	<p>Hög</p> <p>Åtgärden är avgörande för att uppnå klimatneutralitet och stärka lokala ekosystem, vilket är i linje med både kommunens klimat- och miljömål samt nationella och globala åtaganden.</p>
Indikator	<ul style="list-style-type: none"> • Minst 50 hektar våtmarker restaureras och skyddas fram till år 2030. • Restaurerade våtmarker ska årligen lagra minst 10 ton CO₂ per hektar, vilket motsvarar totalt 500 ton CO₂/år vid målet för restaurerade ytor.
Effekt	<p>Medel till hög</p> <ul style="list-style-type: none"> • Restaurerade våtmarker binder kol och reducerar växthusgasutsläpp. • Förbättrad vattenkvalitet minskar eutrofiering och negativa klimateffekter i vattenekosystem. • Ökad biologisk mångfald genom förbättrade livsmiljöer för våtmarksberoende arter. • Stärkt ekosystemresiliens mot klimatförändringar. • Förbättrade rekreationsmöjligheter och ökad medvetenhet om våtmarkernas värde. • Minskad risk för översvämningar och vattenrelaterade skador på infrastruktur. • Minskade kostnader för vattenrening och klimatrelaterade skador.
Kostnad	<p>Hög initialkostnad, låg driftskostnad</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kartläggning och skydd: 1–2 mnkr. • Restaureringsarbete: 50–100 mnkr per hektar beroende på omfattning.

Ansvärlig nämnd	<p>Kommunstyrelsen (KS):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Övergripande ansvar för strategiska beslut, finansiering och prioritering av våtmarksprojekt. <p>Tekniska nämnden (TN):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ansvarig för praktisk restaurering av våtmarker och skötsel av grönytor.
Samverkan	<p>Länsstyrelsen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Samarbete för att säkerställa juridiskt skydd och finansiering av våtmarksprojekt. <p>Naturvårdsverket EU och nationella miljöprogram:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ansökan om finansiering för restaureringsprojekt. <p>Ideella organisationer:</p> <ul style="list-style-type: none"> • För volontärarbete och lokala insatser. <p>Markägare:</p> <ul style="list-style-type: none"> • För att skapa avtal och genomföra restaureringsarbete. <p>Forskning och akademi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • För att mäta och dokumentera effekter av restaureringen.

Markstrategi som integrerar sociala, ekologiska och klimatmässiga aspekter i exploateringsbeslut

Säkerställa att markanvändningen i Salems kommun balanserar exploatering med bevarandet av biologisk mångfald, kolsänkor och ekosystemtjänster, samtidigt som sociala och ekonomiska mål stöds.

Förslag på aktiviteter:

- Ta fram och besluta om en strategi som inkluderar kolinlagring och integrerar ekosystemtjänster i kommunens planering.
- Kartlägg kommunens markresurser för att identifiera områden med höga ekologiska och klimatmässiga värden samt platser lämpliga för utveckling.
- Utveckla ett beslutsramverk som säkerställer att sociala, ekologiska och klimatmässiga faktorer vägs in vid markexploatering och planering.
- Implementera ett system för kontinuerlig uppföljning av exploaterings påverkan på naturvärden, kolsänkor och ekosystemtjänster.

Prioritet	<p>Hög</p> <p>Markstrategin är avgörande för att skapa en hållbar och klimatneutral kommun där exploateringsbeslut är väl avvägda och långsiktiga.</p>
Indikator	<ul style="list-style-type: none"> • Minst 90 procent av kommunens mark ska vara kartlagd och kategoriserad utifrån ekologiska och klimatmässiga värden senast år 2030. • Minst 80 procent av alla exploateringsbeslut ska inkludera bedömningar av kolsänkor, biologisk mångfald och ekosystemtjänster från år 2027.
Effekt	<p>Medel till hög</p> <ul style="list-style-type: none"> • Minskad klimatpåverkan genom skydd och bevarande av kolsänkor och områden med höga naturvärden. • Effektivare användning av markresurser för att stödja långsiktig klimatneutralitet.

	<ul style="list-style-type: none"> • Bevarande av biologisk mångfald genom skydd av känsliga ekosystem och viktiga livsmiljöer. • Stärkt ekosystemresiliens mot klimatförändringar. • Förbättrad livskvalitet genom tillgång till rekreativa naturmiljöer och grönområden.
Kostnad	Medelhög <ul style="list-style-type: none"> • Utveckling av strategi och beslutsramverk: 500–1 000 tkr. • Kontinuerlig uppföljning och utvärdering: 200–500 tkr årligen.
Ansvarig nämnd	Bygg- och miljönämnden (BoM): <ul style="list-style-type: none"> • Nämnden ansvarar för tillsyn utifrån gällande lagstiftning inom området. Kommunstyrelsen (KS): <ul style="list-style-type: none"> • Övergripande ansvar för att ta fram samt säkerställa att strategin används i översikts- och detaljplanering samt att följa lagar och bestämmelser för att skydda naturvärden i framtagna planer. • Ansvarar för att involvera bygg- och miljönämnden i ett tidigt skede i framtagning av plan för att skapa förutsättningar för ett förebyggande arbete med skydd av naturvärden. • Ansvarar för kartläggning av markresurser och utveckling av beslutsramverket.
Samverkan	Länsstyrelsen och Naturvårdsverket: <ul style="list-style-type: none"> • Stöd för kartläggning av ekologiska värden och vägledning kring beslutsramverk. Markägare och fastighetsutvecklare: <ul style="list-style-type: none"> • Dialog och samverkan för att integrera klimat- och ekosystemperspektiv i exploateringsprojekt. Ideella organisationer och forskningsinstitutioner: <ul style="list-style-type: none"> • Samarbete kring kartläggning, analys och uppföljning av naturvärden. Regionala aktörer: <ul style="list-style-type: none"> • Samverkan för att identifiera och skydda värdefulla områden över kommungränserna.

Återplantering av träd och bevarande av grönytor

Skapa en hållbar och klimatanpassad stadsutveckling som integrerar gröna lösningar för att minska klimatpåverkan, stärka kolsänkor och förbättra invånarnas livskvalitet.

Förslag på aktiviteter

- Avsätta en årlig budget för åter- och nyplantering av träd i både urbana och naturområden för att öka kolsänkor och biologisk mångfald.
- Identifiera och planlägga fler park- och naturmarker där skogsproduktion inte prioriteras, och där träd kan växa till effektiva koldioxidupptagare.
- Integrera klimatperspektiv (ekosystemtjänster och kolinlagring) i skötselplaner.

Prioritet

Medel till hög

Åtgärden är central för att minska klimatpåverkan och stärka kommunens anpassningsförmåga till klimatförändringar, i linje med klimat- och miljömål.

Indikator	<ul style="list-style-type: none"> • Minst 200 nya träd per år planteras fram till år 2030. • Nyplanterade träd ska binda minst 50 ton CO₂/år inom fem år efter etablering.
Effekt	<ul style="list-style-type: none"> • Ökad kolinlagring, förbättrad luftkvalitet och minskade värmeeffekter i tätorter. • Förbättrad biologisk mångfald och ekosystemtjänster, inklusive vattenrening och klimatanpassning. • Ökad trivsel och hälsa för invånare genom förbättrade rekreationsmöjligheter. • Långsiktiga besparingar genom naturliga lösningar som ersätter kostsamma tekniska klimatanpassningar.
Kostnad	Hög initialkostnad, låg till medelhög driftskostnad <ul style="list-style-type: none"> • Initial kostnad för planering och anläggning av gröna ytor och träd: 2–4 mnkr beroende på omfattning. • Driftkostnad för underhåll av grönområden: 300–600 tkr per år.
Ansvarig nämnd	Kommunstyrelsen (KS): <ul style="list-style-type: none"> • Övergripande ansvar för budget och strategiska prioriteringar för trädplantering och markanvändning. Tekniska nämnden (TN): <ul style="list-style-type: none"> • Ansvarar för planläggning, återplantering och underhåll av grönområden.
Samverkan	Länsstyrelsen och Naturvårdsverket: <ul style="list-style-type: none"> • Samarbete för att säkerställa att kommunens arbete följer nationella riktlinjer och får tillgång till finansiering. Ideella organisationer och lokala föreningar: <ul style="list-style-type: none"> • Involvering i planering och genomförande av trädplantering och skötsel. Fastighetsägare och bostadsbolag: <ul style="list-style-type: none"> • Partnerskap för att skapa och underhålla grönytor i anslutning till bebyggelse. Akademiska institutioner och experter: <ul style="list-style-type: none"> • Samarbete för att beräkna kolinlagring och utveckla långsiktiga strategier för grönområde.

Klimatomställning i kommunala organisationer

Delmål

14. Effektiv organisationsstruktur för klimatarbetet.

15. Ökad kompetens i klimatarbetet.

16. Stärkt samverkan i Salems kommun.

Förslag på åtgärdsområden

Effektiv organisationsstruktur för klimatarbetet		
<p>Det interna samordnings- och samverkansarbetet behöver stärkas, bland annat avseende</p> <p>a) hur intern samordning och samverkan ska struktureras för att bli mer samstämmigt och effektivt, liksom</p> <p>b) vilka styrmedel kommunens verksamheter har till sitt förfogande i arbetet, både organisatoriskt som i verksamhetsutövningen.</p>		
Prioritet	Hög	
Indikator	<ul style="list-style-type: none"> • Det finns en formaliserad organisationsstruktur för hur det interna klimatomställningsarbetet ska bedrivas systematiskt. • KS: Det finns en formaliserad ansvarsfördelning i det interna klimatomställningsarbetet (indikatormålvärden baseras på andel genomförda åtgärder av de som prioriteras i åtgärdsområde b). 	
Effekt	<p>Hög</p> <ul style="list-style-type: none"> • En effektivare organisationsstruktur gör att det strategiska samordningsarbetet blir tydligare och effektivare. • De resurser som investeras bidrar i högre utsträckning till värdeskapande. • Kommunens styrmedel motsvarar deras mandat och verktyg i klimatarbetet – genom att anpassa dessa ökar handlingsutrymmet. 	
Förslag på aktiviteter a) Organisationsstruktur	Ansvar Delaktighet	Exempel på enhetsaktiviteter
1. Etablera interna samverkansstrukturer i form av klimatgrupp och interna nätverk.	KS BoM BUN KFN SN TN	<p>Kansliet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Utred och fastställ rutiner för klimatgruppens syfte, arbetssätt och mandat i förhållande till ledningsgruppen, kommunstyrelseförvaltningens stödprocesser, nämnderna och förvaltningarnas verksamheter. • Utred behovet av interna nätverk och hur de ska prioriteras och synkroniseras med befintliga nätverk och arbetsgrupper. • Identifiera vilka klimatrelaterade nätverk som bör etableras och hur de kan involveras i och stötta genom klimatgruppens arbete.

		<ul style="list-style-type: none"> Etablera prioriterade nätverk och fastställ rutiner för deras arbete.
2.Utse enhetens representanter i klimatgrupp och interna nätverk.	BoM BUN KFN KS SN TN	<p>Alla enheter:</p> <ul style="list-style-type: none"> Se över om, och i så fall hur och av vem, varje enhet i förvaltningarna bör representeras i Klimatgruppen samt i föreslagna nätverk, i samråd med hållbarhetsstrateg och berörda chefer. Identifiera lämpliga representanter inom prioriterade samverkansområden och tydliggör deras mandat, tidsbehov och arbetssätt i rollen som kontaktpunkter mellan den egna kärnverksamheten och det kommungemensamma klimatomställningsarbetet. Rapportera till samordnande strateg.
3.Öka handlingskraften i strategernas arbete.	KS	<p>Kansliet:</p> <ul style="list-style-type: none"> Fastställ hållbarhetsstrategens/strategernas syfte, arbetssätt och mandat i förhållande till ledningsgruppen, kommunstyrelseförvaltningens stödprocesser, nämnderna och förvaltningarnas verksamheter. Öka samstämmigheten mellan olika strategiska samordnares uppdrag, mandat, verktyg och arbetssätt Gör en översyn över kommunala strategiska styrande dokument avseende integreringen av klimatrelaterade aspekter och den generella samstämmigheten dem emellan.
4.Utred politiskt klimatutskott.	KS	<p>Kommunstyrelsens förvaltning/kommundirektör:</p> <ul style="list-style-type: none"> Ta fram kunskapsunderlag för etableringen av ett politiskt klimatutskott, och hur det skulle kunna drivas och samordnas.
5.Klimatarbete i kommunledningsgrupp.	KS	<p>Kommunstyrelsens förvaltning/kommundirektör:</p> <ul style="list-style-type: none"> Se över möjligheten att stärka det gemensamma klimatarbetet genom ökad samverkan mellan ledningsgruppen och klimatgruppen och fastställ former för denna samverkan.
Förslag på aktiviteter b) Styrmedel och ansvarsfördelning	Ansvar Delaktighet	Exempel på enhetsaktiviteter
1.Kartlägg den egna verksamhetens styrmedel och beskriv hur de kan anpassas för att bidra till klimatmålet genom direkt eller indirekt rådighet.	BoM BUN KFN KS SN TN	<p>Alla enheter:</p> <ul style="list-style-type: none"> Kartlägg enhetens direkta och indirekta rådighet och styrmedel i organisation och verksamhetsutövning och på vilka sätt de kan anpassas för att öka takten i klimatarbetet. Sammanställ förvaltningens styrmedel i klimatomställningen.

Hållbarhetsstrateg samordnar och sammanställer arbetet.		<ul style="list-style-type: none"> • Rapportera till hållbarhetsstrateg. • Hållbarhetsstrateg sammanställer kartläggningen. Resultatet integreras i uppdateringar av klimatfärdplan.
2. Formalisera ansvarsfördelningen i klimatomställningsarbetet.	BoM BUN KFN KS SN TN	<p>Alla enheter:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Revidera/aktualisera prioriterade styrmedel. • Aktivera enheternas styrmedel (till exempel genom reviderade och fastställda befattningsbeskrivningar, rutiner, instruktioner, reglementen, delegationsordningar, verksamhetsplaner och budget etc.). • Utvärdera climateffekten av stärkta styrmedel.
3. Beslutsunderlag för ett långsiktigt politiskt klimatåtagande.	KS BoM BUN KFN SN TN	<p>Kansliet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Utveckla beslutsunderlag för ett förtydligat politiskt åtagande i en klimatstrategi/klimatfärdplan med en definition av vad klimatneutralitet innebär. • Inkludera underlag om vad som krävs ytterligare i termer av organisationens omställningsförmåga för att uppnå målet. • Revidera underlaget avseende vad som krävs i form av kostnader för klimatåtgärder, samverkan med andra rådiga aktörer och vad "någon annan" behöver göra för att uppnå målet som avsett, allt eftersom dessa kunskapsunderlag blir tillgängliga.

Öka kompetensen i klimatomställningsarbetet

Det är viktigt att stärka organisationskulturen som omger klimatomställningsarbetet på politisk nivå liksom på förvaltningsnivå bland chefer och medarbetare. En förutsättning för framgång är insikt och kompetens inom såväl klimatfrågor som om omställningsarbete i en heterogen organisation, och en gemensam riktning och takt i arbetet.

Prioritet	Hög
Indikator	<ul style="list-style-type: none"> • KS: Andel av kommunens politiker, chefer, strateger, representanter i Klimatgruppen samt nyckelfunktioner inom stödprocesser som har deltagit i minst en kompetenshöjande insats som berör klimatomställningsarbete.
Effekt	<p>Hög</p> <ul style="list-style-type: none"> • En stärkt organisationskultur bidrar till att klimatomställningen blir en naturlig del av det ordinarie arbetet. • Ökad kompetens gör varje verksamhet mer självgående i klimatarbetet. • Politisk samstämmighet ökar handlingskraften i klimatarbetet.

Förslag på aktiviteter	Ansvar Delaktighet	Exempel på enhetsaktiviteter
1.Genomför utbildningsinsatser för politiker och chefer om ledarskap, organisationskultur och omställningsförmåga.	KS BoM BUN KFN SN TN	HR-enheten/kansliet: <ul style="list-style-type: none"> • Utveckla eller köp in utbildningsmaterial • Införliva i etablerade utbildningsstrukturer eller skapa nya. • Rikta anpassade erbjudanden till politiker och chefer. • Följ upp deltagandet inom olika målgrupper.
2.Införliva information om kommunens klimatomställningsarbete i introduktioner till nya politiker och anställda.	KS BoM BUN KFN SN TN	HR-enheten/kansliet: <ul style="list-style-type: none"> • Utveckla informationsmaterial och införliva i befintliga introduktionsprocesser för nya politiker. • Utveckla informationsmaterial och införliva i befintliga introduktionsprocesser för nyanställda. • Följ upp deltagandet.
3.Stärk kompetensen om organisatorisk omställnings-förmåga, förändringsarbete och klimatfrågor hos chefer, strateger, representanter i Klimatgruppen och nätverken samt hos övriga medarbetare.	KS BoM BUN KFN SN TN	HR-enheten/kansliet: <ul style="list-style-type: none"> • Utveckla eller köp in utbildningsmaterial. • Införliva i etablerade utbildningsstrukturer eller skapa nya. • Rikta anpassade erbjudanden till de olika målgrupperna beroende på verksamhetsområde • Följ upp deltagandet inom olika målgrupper. • Säkerställ att klimatkompetens efterfrågas i rekryteringsprocesser, i synnerhet inom verksamheter med hög rådighet i klimatomställningen (exv. MSB och KSF).
4.Omvärldsbevakning.	BoM BUN KFN KS SN TN	Alla enheter: <ul style="list-style-type: none"> • Öka kunskapen om hur den egna verksamheten påverkar och påverkas av klimatförändringar. • Samverka kring omvärldsbevakningen i etablerade nätverk och i Klimatgruppen. • Delta i relevanta konferenser, seminarier och evenemang. • Införliva arbetssätt för omvärldsbevakning i verksamhetsplaneringen framgent.

Stärk samverkansarbetet för klimatneutralitet i Salems kommun

Några åtgärder ses som grundläggande i det interna klimatomställningsarbetet, bland annat avseende främjande åtgärder och extern samverkan där kommunala verksamheter inte har rådighet, när rådigheten är delad eller när det behövs förstärkt kompetens och erfarenhetsutbyte med andra offentliga och privata aktörer.

Prioritet **Hög**

Indikator	<ul style="list-style-type: none"> Plattform för klimatsamverkan med näringsliv och invånare har etablerats och är aktiv. Samverkansinsatser genomförs löpande och har integrerats i kommunens ordinarie verksamhet. 	
Effekt	<p>Hög</p> <ul style="list-style-type: none"> Samverkan är ett viktigt styrmedel för att kommunen ska kunna uppnå klimatneutralitet till 2045 inom de delar där rådigheten är låg eller saknas. Genom samverkan med omgivande samhälle skapas engagemang för och kraft i klimatarbetet, vilket är nödvändigt för att målen ska nås. 	
Förslag på aktiviteter	Ansvar Delaktighet	Exempel på enhetsaktiviteter
1. Ansök om medlemskap i en stöttande klimatorganisation för ökat erfarenhetsutbyte och tillgång till kunskap och arbetssätt (exv. Klimatkommunerna, Sveriges ekokommuner, Viable Cities eller liknande).	KS BoM BUN KFN SN TN	Kansliet: <ul style="list-style-type: none"> Ta fram kunskapsunderlag kring vilka medlemsorganisationer som är relevanta att söka medlemskap i/delta i. Ta fram beslutsunderlag för prioriterat val kring vilka åtaganden som krävs, kostnader, vilket syfte medlemskapet har och hur det ska förankras och komma till nytta i hela organisationen. Initiera ansökan om medlemskap.
2. Initiera förvaltningsövergripande projekt kring prioriterade insatser och sök extern finansiering för genomförandet.	KS BoM BUN KFN SN TN	Kansliet: <ul style="list-style-type: none"> Skaffa översyn över möjliga utlysningar och samarbetspartners som ligger i linje med Klimatgruppens, nätverkens och ledningsgruppens prioriteringar. Kommunicera detta till berörda. Initiera lämpliga projekt och formulera projektansökningar.
3. Kommunicera kommunens klimatarbete internt och externt genom ett narrativ som visualiserar positiva effekter i en klimatneutral framtid.	KS BoM BUN KFN SN TN	Kansliet: <ul style="list-style-type: none"> Sammanställ information om pågående initiativ och klimatprojekt för spridning internt och externt. Utöka informationen på kommunens hemsida om hur invånare kan visa klimathänsyn. Samla in information systematiskt via Klimatgruppen och nätverken. Gör en framsynsanalys av hur en klimatneutral framtid kan se ut i Salems kommun och vilka positiva effekter det medför för invånare, näringsliv genom kommunens välfärdsleverans.
4. Fortsätt utvecklingen av samverkansplattformen för att främja invånarnas och	KS BoM BUN KFN SN	Kansliet: <ul style="list-style-type: none"> Vidareutveckla påbörjat arbete med klimatråd. Undersök om det finns etablerade plattformar i närliggande kommuner.

näringslivets arbete mot klimatneutralitet.	TN	<ul style="list-style-type: none"> • Undersök intresset bland näringslivsaktörer och föreningsliv för att etablera mer konkret samverkan inom klimatomställningsarbetet. • Avsätt resurser för samordning och möjliga finansieringsmodeller.
---	----	---